

**Комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Кафедра педагогіки**

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗДО**

**Поведінкова психологія у навчанні та корекції поведінки дітей
з особливими освітніми потребами
під час індивідуальних занять та у колективі»**

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри педагогіки

(Протокол № 8 від 22.09.2025 р.)

В.о. завідувачки кафедри педагогіки

Дарія БІДА

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол № 6 від 02.10. 2025 р.)

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

I.ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Найменування: Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО «Поведінкова психологія у навчанні та корекції поведінки дітей з особливими освітніми потребами під час індивідуальних занять та у колективі».

Розробники: кандидатка філологічних наук, старша викладачка кафедри педагогіки Тодчук Наталія, поведінковий психолог Олександр Надьожин.

Мета програми: підвищення якості дошкільної та шляхом поглиблення професійного рівня педагогів

Напрямок: науково-методичне забезпечення освітнього процесу, спрямоване на:

- розвиток професійних компетентностей (знання фахових методик, технологій);
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами.

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС)

Форми підвищення кваліфікації: очно-дистанційна, очна

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- мовно-комунікативна: ефективна взаємодія з учасниками освітнього процесу;
- психологічна: врахування індивідуальних особливостей учнів;
- проєктувальна та прогностична: проєктування та планування освітнього процесу;
- інформаційно-цифрова: пошук, критична оцінка та оперування інформацією;
- здоров'язбережувальна: створення безпечного освітнього середовища та використання здоров'язбережувальних технологій;
- організаційна: організація процесу навчання, виховання та розвитку учнів;
- педагогічне партнерство: (забезпечення рівноправної та особистісно зорієнтованої взаємодії з учнями).

Місце (місця) надання освітньої послуги: Комунальний навчальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», заклади освіти Львівської області

Очікувані результати навчання:

- встановлює контакт з дитиною і забезпечує діяльність, спрямовану на позитивну взаємодію;
- усвідомлює роль позитивного та негативного підкріплення у формуванні бажаної поведінки;
 - при дослідженні поведінкових патернів дитини з ООП використовує ФПО (функціональне поведінкове обстеження);
 - використовує вимірювальні та інші засоби для контролю за процесом зміни поведінкових патернів;
 - усвідомлює роль середовища у виникненні та закріпленні неприйнятної поведінки; трансформує його за допомогою візуальної та іншої сенсорної та інформаційної підтримки з ціллю закріпити позитивну динаміку у формуванні бажаної поведінки;
 - підтримує позитивну взаємодію з дитиною з ООП засобами альтернативної комунікації.

Вид: навчання за програмою підвищення кваліфікації, у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, платна форма навчання згідно з кошторисом для інших категорій.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат.
Слухач отримає сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин за умови проходження не менше 50% програми.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно – мотиваційне заняття

Час за робочою навчальною програмою – 2 години

Реєстрація учасників. Ознайомлення слухачів з освітньою програмою (П – 2)

Модуль 1. Розвиток навичок співпраці з дитиною: встановлення контакту на початку навчання (Л – 2, П – 4)

Час за робочою навчальною програмою - 6 год.

Тема 1. Категорія «співпраці» у поведінковій психології. Послідовність у встановленні контакту.

План лекції (Л – 2)

постереження – перший крок до розуміння інтересів дитини.

зацікавлюємо: використання позитивних стимулів (іграшки, взаємодія, комплімент).

пільнодія – поступове залучення до виконання завдання.

типові помилки: надмірні вимоги, проігноровані сигнали дитини, позбавлення права вибору.

Тема 2. Практичні вправи зі встановлення контакту

План практичного заняття (П – 4)

розробимо доріжку: розробляємо докладний покроковий алгоритм роботи з дитиною від «як привітатися, що сказати, які дії запропонувати, як уникнути відторгнення – до спільної активності».

аналіз інтересів: учасники отримують приклади опису дитячих зацікавлень. Ціль: дібрати способи використати цю інформацію для побудови стосунків з дитиною.

варіанти першого контакту: учасники діляться попарно: на вчителя і вихованця. Для відпрацювання навички бути гнучкими в контакті даються попередні характеристики «дитини» – одна «тривожна», інша «агресивна», «загальмована», «реактивна» тощо.

Модуль 2. Корекція агресивної, самопошкоджуючої та іншої неприйнятної у певній ситуації поведінки (Л – 4, П – 4)

Час за робочою навчальною програмою 8 год.

Тема 1. Неприйнятна поведінка дитини: мотиви, обставини, наслідки.

План лекції (Л – 4)

який зміст вкладаємо у поняття «негативної поведінки». Небезпечна, руйнівна, агресивна чи самопошкоджуюча поведінка дитини.

з чим виникає неприйнятна поведінка. Причинно-наслідкові зв'язки мелтдаунів (істерик, вибухових станів) та шатдаунів (відключень). Перевантаженість: сенсорна, емоційна, інформаційна. Труднощі у взаємодії та комунікації. Уникання завдань. Протести. Пошук уваги.

Функціональне поведінкове обстеження – дослідження поведінки дитини у звичних обставинах. Як коректно провести ФПО.

Тема 2. Проведення та аналіз функціонального поведінкового обстеження. Дослідження, обчислення та корекція неприйнятної поведінки.

План практичного заняття (П – 4)

Контекст ситуації («передвісники» – поведінка – наслідки) для визначення функції поведінки. Що робити, якщо дитина реагує лише на крики або фізичний вплив (поштовхи). Етичний аспект роботи з дитиною з ООП

Вправа «Яка ціль поведінки?» Роздаємо картки з описом кейсів (дитина кусає однокласників; кусає себе; б'ється головою об стіну; кричить під час заняття/денного сну; відбирає в дітей іграшки; розливає воду; викидає чуже взуття в унітаз). Завдання – визначити імовірну функцію такої поведінки (здобуття уваги; уникнення завдання; сенсорна стимуляція; пошук стимулів у середовищі).

Надання можливості альтернативного вибору. Слухачі шукають варіанти для заміни неприйнятної поведінки дитини можливою/задовільною (перемикання уваги дитини на яскравий предмет/діяльність/сенсорний подразник; надання кількох варіантів для заміни з подальшим позитивним підкріпленням /та/ винагородою.

Обговорення безпечних стратегій реагування дорослого у кризових ситуаціях (перемикання на інші заняття; нейтральний тон/слова; відволікання; обмеження школи; дистанціювання).

Модуль 3. Навчання розуміти звернене мовлення (Л – 2, П – 2)

Час за робочою навчальною програмою – 4 год.

Тема 1. Звернене мовлення та його роль у навчанні. Принципи ефективної зверненої мови.

План лекції (Л – 2)

особливості сприйняття мови і мовлення у дітей з ООП (розлади спектру аутизму, мовленнєві порушення, сенсорна чутливість).

ороткі, чіткі фрази.

Конкретні інструкції.

візуальна підтримка (вказівники, стенди, розграфлена територія, нагороди/привілеї тощо).

позитивні підкріплення реакцій.

перешкоди: довгі складні фрази; метафори та ідіоми; фоновий шум; сенсорне перевантаження.

Тема 2. Практичні вправи з напрацювання навичок розуміння і використання зверненого мовлення

План практичного заняття (П – 2)

Ідентифікуємо мовлення візуальним рядом. Слухачі підбирають/створюють картки ААС під конкретні поняття для ілюстрації дитині (їсти; спати; стоп; залишатися на місці; чому?; так; ні; я маю потребу та ін.)

ек-лист для педагога: як правильно використовувати звернене мовлення у спілкуванні з дитиною.

Модуль 4. Уведення альтернативної системи комунікації та візуального розкладу (Л – 2, П – 4)

Час за робочою програмою – 6 год

Тема 1. Альтернативні системи комунікації та їхня роль в інклюзивних практиках.

План лекції (Л – 2)

ипи альтернативних комунікаційних систем. Фотографії, піктограми, планшети і комунікатори. Жестова мова
оль візуальної підтримки у формуванні організаційних та просоціальних навичок у дітей з ООП. Структурування часу, підтримка самостійності, зниження тривожності. Стенди «Розклад дня», «Правила групи», «Мої обов'язки».
нтеграція альтернативної комунікації у навчання дитини з ООП.

Тема 2. Опрацювання чек-листа педагога з уведення систем альтернативної комунікації у щоденний побут дитини

План практичного заняття (П – 4)

озбір чек-листа для педагога з покроковим планом навчання дитини користуватися візуальним розкладом.
творення розкладу дня.

Самостійна робота (6 год)

Завдання: провести функціональне поведінкове обстеження дитини (ФПО); зафіксувати процес і аналіз ФПО (відеофайл або PowerPoint Presentation з фотозвітом).

Вихідне діагностування (рефлексія) – 2 години

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично:

- а) на практичних заняттях – індивідуальне, фронтальне опитування, виконання самостійної роботи, робота в групах;
- б) на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Оцінювання вербальне.

ІІІ. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Назви тем	Усього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Інтеграційно-мотиваційне заняття				
Модуль 1. Розвиток навичок співпраці з дитиною: встановлення контакту на початку навчання				
Тема 1.1. Категорія «співпраці» у поведінковій психології. Послідовність у встановленні контакту				
Тема 1.2. Практичні вправи з у				
Модуль 2. Корекція агресивної, самопошкоджуючої та іншої неприйнятної у певній ситуації поведінки.				
Тема 2.1. Неприйнятна поведінка дитини: мотиви, обставини, наслідки				

Тема 2.2. Проведення та аналіз функціонального поведінкового обстеження. Дослідження, обчислення та корекція неприйнятної поведінки				
Модуль 3. Навчання дитини розуміти звернене мовлення				
Тема 3.1. Звернене мовлення та його роль у навчанні. Принципи ефективної зверненої мови				
Тема 3.2. Практичні вправи з напрацювання навичок розуміння і використання зверненого мовлення				
Модуль 4. Уведення альтернативної системи комунікації та візуального розкладу				
Тема 4.1. Альтернативна система комунікації та її роль в інклюзивних практиках				
Тема 4.2. Опрацювання чек-листа педагога з введення систем альтернативної комунікації у щоденний побут дитини				
Самостійна робота				
Вихідне діагностування. Рефлексія				
Всього				